

UDK:811.523

Shahboz ZARMASOV,
Andijon davlat universiteti tadqiqotchisi
E-mail:zarmasov.sh@gmail.com
Munofot SAYDAZAMOVA,
Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti tadqiqotchisi

F.f.d I.Azimov taqrizi asosida

NATIONAL DEVICE OF MINIMAL SENTENCES IN USBEK

Annotation

This article discusses the development of the sentence construction, which is considered the highest level in the semantic structure of the language, based on various logical laws. In this process, it is said that minimal sentence constructions are formed by generalizing and idealizing the most important features of simple sentences in the speech of native speakers. The model is recognized as an idealized intellectual device. It is emphasized that syntactic models, which are high-level generalizations of language units, are used under different names in Uzbek linguistics, and the concept of the module, supported by G. Toirova, does not fully correspond to the content of the model. Also, in the process of creating a national structure of minimal sentences in the Uzbek language, the works of M. Kurbanova, N. Abuzalova, D. Nabiyeva and O. Tojiyev on the smallest structural patterns of sentences are critically analyzed. It is also emphasized that in their studies, the smallest sentence patterns formed as a result of the mixture of international and national models were evaluated by the authors not as international or national models, but as universal models, and generalized national models of minimal sentences based on the linguocultural principle are developed based on the laws of formal logic and dialectical logic.

Key words: Modeling, national model, international model, universal model, abstraction, language levels, idealization, syntactic construction, sentence, syntactic level, linguistic-syntactic pattern, minimal simple sentence model, linguocultural principle, syntactic construction.

НАЦИОНАЛЬНЫЙ АППАРАТ МИНИМАЛЬНОГО ПРЕДЛОЖЕНИЯ В УЗБЕКСКОМ ЯЗЫКЕ

Аннотация

В данной статье структура предложения, являющаяся высшим уровнем в строении языка, разрабатывается на основе различных логических законов. Говорят, что в этом процессе минимальные конструкции предложений формируются путем обобщения и идеализации наиболее важных особенностей простых предложений родной речи. Модель признается идеализированным мыслительным устройством. Говоря о том, что в узбекском языкознании под разными названиями используются синтаксические модели с высоким уровнем генерализации языковых единиц, подчеркивается, что понятие модуля, оставленное Г. Тойровой, не в полной мере соответствует содержанию модели. Также в их исследованиях критически анализируются работы М. Гурбановой, Н. Абузаловой, Д. Набиевой и О. Тоджиева по наименьшим моделям построения предложения в формировании национального аппарата минимальных предложений в узбекском языке. наименьших моделей предложений, образовавшихся в результате смешения интернациональных и национальных моделей, также подчеркивается, что авторы оценивали ее не как интернациональную или национальную модель, а как универсальную модель и, основываясь на законах формальной логики и диалектической логики, обобщение минимальных предложений по лингвокультурологическому принципу является национальным. модели разрабатываются.

Ключевые слова: Моделирование, национальная модель, международная модель, универсальная модель, абстракция, языковые уровни, идеализация, синтаксическая конструкция, предложение, синтаксический уровень, лингво-синтаксическая модель, модель минимального простого предложения, лингвокультурологический принцип, синтаксическая конструкция.

O'ZBEK TILIDA MINIMAL GAPLARNING MILLIY QURILMASI

Annotatsiya

Ushbu maqolada tilning pog'onali tuzilmasida eng yuqori bosqich sanalgan gap konstruksiyasining turli mantiqiy qonuniyatlar asosida ishlab chiqilishi haqida so'z yuritiladi. Bu jarayonda minimal gap konstruksiyalari til egalari nutqidagi sodda gaplarning eng muhim xususiyatlarini umumlashtirish va ideallashtirish orqali hosil qilinishi aytiladi. Model ideallashtirilgan fikriy qurilma sifatida e'tirof etiladi. Til birliklarining yuqori darajali umumlashmasi bo'lgan sintaktik modellarning o'zbek tilshunosligida turli nomlar bilan ishlatilishini aytib, G.Toirova tomonidan qo'llangan modul tushunchasi modelning mazmuniga to'la muvofiq kelmasligi alohida ta'kidlanadi. Shuningdek, o'zbek tilida minimal gaplarning milliy qurilmasini hosil qilishda M.Qurbonova, N.Abuzalova, D.Nabiyeva va O.Tojiyevning gapning eng kichik qurilish qoliplari borasidagi ishlari tanqidiy tahlil qilinadi, ularning tadqiqotlarida xalqaro va milliy modellar aralashuvi natijasida hosil qilingan eng kichik gap qoliplari mualliflar tomonidan xalqaro yoki milliy model deb emas, universal model sifatida baholanganligi ham ta'kidlanadi va formal mantiq va dialektik mantiq qonuniyatlari asosida lingvomadaniy tamoyil tayangan minimal gaplarning umumlashma milliy modellar ishlab chiqiladi.

Kalit so'zlar: Modellashirish, milliy model, xalqaro model, universal model, abstraksiya, til sathlari, ideallashtirish, sintaktik konstruksiya, gap, sintaktik sath, lisoniy-sintaktik qolip, minimal sodda gap model, lingvomadaniy tamoyil, sintaktik konstruksiya.

Kirish. Ma'lumki, gap til birliklarining nutqiy reallashuvida eng yuqori konstruksiya sanaladi. Ana shundan kelib chiqqan holda lingvistik tushunchalarni modeldashirish masalasi, dastlab, sintaktik sathda maydonga keldi. Tilshunos olimlar tomonidan sintaktik tuzilmalar fonema, morfema, leksema kabi kichik birliklar modellarning munosabatidan hosil bo'lgan

eng yuqori umumlashma sifatida e'tirof etildi. Jumladan, Sepirning simvolizatsiyaga oid farazlari [3]ga tayangan formal tillar grammatik nazariyasi ham so'z turkumlari, gap bo'laklari va gap konstruksiyalari asosida ish ko'radi [7]. V.I.Degtaryov gapda ham til va nutq dialektikasi mavjudligini ta'kidlaydi [10]. Fransuz tilshunosi Lyusyen Tenyer esa verbosentrizm konsepsiyasini ilgari

suradi. Unga ko'ra gapning markazi – gap bo'lagi sifatida kesim, so'z turkumi sifatida fe'ldir [15]. Shu tariqa gap konstruksiyalarining eng soddaga (primitiv) modeli ma'lum so'z turkumiga mansub gap bo'laklari modeli ekanligi oydinlashadi. L.Ten'ning tobeklik grammatikasi (tobeklik daraxti) modelida gapdagi so'zlar o'zaro tobeklik munosabatida bo'ladi. Kesim dominant bo'lak (daraxtning ildizi), boshqa gap bo'laklari kesimga tobelanadi [7].

XX asrning 50-yillarida amerikalik olim Charlz Friz tomonidan gap strukturasini modellashtirish g'oyasi olg'a suriladi. Charlz Friz distributiv model deb nomlangan konsepsiyasini yaratadi. Unga ko'ra, gap muayyan so'z turkumlariga oid bo'lgan so'zlar zanjiri hisoblanadi va tahlilda morfologiya bazasiga tayaniladi [6]. Z.Harrisning til strukturasidagi transformatsiya xususidagi qarashlari ta'sirida transformatsion grammatika shakllandi. Unga ko'ra har qanday til grammatikasi yadro strukturalar yig'indisidir. Sintaktik sathda minimal soddaga gaplar yadro strukturalar sifatida tushuniladi [4].

Gaplarning turli tillarda tavsiya etilgan bir qancha konstruksiyalari bor. Ingliz tilida yadro gaplar sifatida 7 xil konstruksiyalar ajratiladi [2], rus tilshunosi Babayeva esa bir sostavli gapning **X-P** (subyektsiz predikat ifodalangan gap, ya'ni egasiz kesim gap) hamda **P-X** (predikatsiz subyekt ifodalangan gap, ya'ni kesimsiz ega gap) modellari ko'rsatadi [14]. Har bir tildagi yadro gaplar modeli o'sha til egalari nutqidagi soddaga gaplarning eng muhim xususiyatlarini umumlashtirish va ideallashtirish orqali hosil qilinadi. Shu nuqtai nazaridan model tilshunoslar tomonidan lingvistik hodisaning ideallashtirilgan qurilmasi sifatida talqin etiladi. O'zbek tilida ideallashtirilgan minimal gap modeli ko'p emas.

O'zbek tilshunosligida til birliklarining eng yuqori umumlashmasi hisoblangan sintaktik birliklarni modellashtirish masalasi A.Nurmonovning monografik ishi bilan kirib kelgan bo'lsa [4], keyinchalik, R.Sayfullayeva, M.Qurbonova [12], D.Nabiyeva [13], D.Lutfullayeva, M.Abuzalova [1], S.Nazarova kabi tilshunos olimlarning ishlarida ham bayon etiladi. Ularda gapning qurilish qoliplariga nisbatan “struktur model”, “struktur sxema”, “gap qolipi”, “gap modeli” terminlari qo'llaniladi. Sintaktik hodisalarning umumlashmasi bo'lgan struktur sxemalar o'zbek tilshunosligida sintaksema, kognitema [11], konstrukt, model, qolip atamallari bilan ham yuritiladi. Muxin sintaksema, E.F.Krilov kognitema, G.Toirova modul terminini qo'llaydi. G.Toirova tomonidan qo'llangan modul tushunchasi modelning mazmuniga to'la muvofiq kelmaydi [5].

Lingvistik modellashtirish masalasida M.Qurbonovning doktorlik dissertatsiyasi [12] alohida o'rin egallaydi. Unda lisoniy-sintaktik qolip [**LSQ**] ning qurilish chizmasi va tarkibi, shakl va mazmun munosabati, turlari hamda nutqiy voqelanishi orasidagi umumiylik-xususiylik, mohiyat-hodisa, invariant-variantlilik kabi munosabatlar, leksema va so'z birikmasi munosabatlari, gapning lisoniy-sintaktik qolipida kengayish omili kabi masalalariga e'tibor qaratilgan. M.Qurbonovning fikricha, so'z birikmasi va gap konstruksiyalari lisoniy-sintaktik qolip bo'lib, ularning tashkil etuvchilari o'zidan quyiroq lisoniy birlik bo'lishi, ma'lum munosabatlarga kirishishi, yangi butunlik tarkibiga birlashib, sintaktik birlikni berishi lozim. U boshqa tilshunos olimlar qatorida sintaktik konstruksiyalar kichik til birliklari konstruksiyalari ekanligini ta'kidlaydi.

Chunonchi, olima gapning kichik qurilish qolipi [**WPm**] dagi har ikki ramz ham ana shunday yuqori darajali umumiylik ekanligini bayon qiladi: [**W**] nutqda atash vazifasini bajaruvchi har qanday birlikning ramzi bo'lib, so'zga ham, so'z birikmasiga ham, frazeologik birlikka ham, ajralmas sintaktik butunlikka ham teng, ulardan istalgan biri orqali ifodalanishi mumkin, shu bilan birga, [**Pm**] kesimlik kategoriyasi, bu qism ham xuddi shunday umumiylik belgisiga ega, kesimlik kategoriyalarini tashkil etuvchi grammatik ma'nolar yig'iq, yoyiq va analitik shaklda voqelanishi mumkin. Uning e'tirof etishicha, gapning kichik qurilish qolipi [**WPm**] (o'zbekcha muqobili [14] - **AKK**) dan lisoniy-sintaktik qolip [**LSQ**] ning tarkibiy qismlaridan biri chiqarib tashlansa, gapning xususiyati yo'qoladi. Chunki, lug'aviy ma'noga egalik -

[**W**] nominatsiya sathi birligi, kesimlik ko'rsatkichlari qismi - [**Pm**] morfologik sath birligidir.

M.Abuzalovanning tadqiqoti gapga lingvistik birlik sifatida yondashgan holda uning mohiyatini aniqlashga qaratilgan [1]. M.Abuzalova kesim vazifasida kelayotgan birlikning ikki qismdan iborat bo'lishi: buni bir tomondan, lug'aviy ma'noga egalik - [**W**] bilan, ikkinchi tomondan, kesimlik ko'rsatkichlari qismi - [**Pm**] bilan belgilaydi va shu orqali gapning eng kichik qurilish qolipini, xuddi, M.Qurbonova kabi [**WPm**] tarzida beradi. Bunda **W** – inglizcha Word so'zidan olingan bo'lib, u har qanday nominativ birlikni anglatadi, **P** – predicate so'zidan, **m** – marker so'zlaridan olingan, u predikativlik (kesimlik) ko'rsatkichini bildiradi.

D.Nabiyeva sintaktik sathda invariant-variantlilik masalasini alohida e'tibor qaratadi. U oliy darajali umumlashma sanalgan gap konstruksiyasining ko'pgina adabiyotlarda [**Pm**] ishorasi bilan ifodalanishini aytib, bu belgini predikativlik belgisini o'zida namoyon etgan sintaktik birliklarning invarianti deb belgilaydi. Shundan so'ng, u [**Pm**] cheksiz gaplar uchun shakliy umumlashtiruvchi belgini o'zida aks ettiradi. Demak, gaplarning ham mazmuniy, ham shakliy tomonini e'tiborga olgan holda, gapning eng ixcham ko'rinishi [**Ppm**] iborat bo'lishini aytadi. Bu yerda [**P**] – propozitsiya (mazmun)ni, [**p**] – predikatni, [**m**] – predikativlik shaklini ifodalaydi. D.Nabiyeva ha, yo'q, shaksiz, albatta, so'zsiz, assalomu alaykum, vaalkum assalom, marhamat, xayr kabi so'z-gaplarning invariantini [**Pm**] qolipiga teng kelishini ham aytib o'tadi.

D.Nabiyeva tomonidan invariant sifatida ko'rsatgan so'z-gaplarning [**Pm**] qolipi haqida mulohaza yuritishdan, avval, A.Ten'ning quyidagi fikrlarini keltirish lozim: “Predikativlik predikat aloqaning aynan o'zidir, predikativ aloqa kesimga tushadi, kesim esa o'z navbatida fe'ldir [8]. Demak, so'z-gaplarda kesim sifatida fe'l ishtirok etmayotgan ekan, u holda uning qolipida ham predikat modelini keltirish lozim bo'lmaydi. Biroq predikativlik nol shaklda ifodalanganligi uchun uning modeli umumiy model tarkibida saqlanib qoladi.

Yana bir masalaga e'tibor qaratish lozim: D.Nabiyeva tomonidan ayrim adabiyotlarda gap konstruksiyasining [**Pm**] ishorasi bilan ifodalanishini aytiladi. Bu ishorada [**P**] – predikatni, [**m**] – predikativlik shaklini ko'rsatmoqda. So'z-gaplarda propozitsiya va predikativlik mavjudligini e'tiborga olsak, olimaning o'zi tomonidan tavsiya etilgan so'z-gaplarning [**Pm**] modelida [**P**] – propozitsiyani, [**m**] – predikativlikni ifodalaydi. Bu esa gapning kichik qurilish qolipi va so'z-gap modellarida shakliy bir xillikni keltirib chiqaradi.

O.Tojiyev minimal soddaga gap modelini [**P**] tarzida belgilab, uning xilma-xil so'zlardan moddiylishishi mumkinligini aytib o'tadi va ot predikat modelini [**P_{NW}**]; fe'l predikat modelini [**P_{VW}**] tarzida ifodalaydi [8]. Shuningdek, kuzatish bosqichidagi har qanday real soddaga gaplar yuqoridagi modelning moddiylashishidan hosil bo'lishini ham ta'kidlaydi va ot predikatni egalik, kelishik formalarida hamda ko'rsatkichsiz shaklda modellashtiradi. Jumladan, bosh kelishikdagi ot bilan ifodalangan predikat (ot-kesim)ni tasniflovchi gap sifatida [**P_{NW}**] tarzida modellashtiradi [8].

D.Lutfullayeva yo'qlikni bildiruvchi gaplarning kishi ongida mujassamlashgan eng ixcham semantik-sintaktik qolipini [**YKSH**] ramziy ifodasi sifatida beradi. Bunda [**Y**] – yo'qlikni ifodalovchi lisoniy birlik bo'lib, formal-funksional tadqiqotlarda qayd etilgan [**W**] – atov birligiga, [**KSH**] – kesimlik shakli esa [**Pm**] – predikativlik kategoriyasiga mos keladi.

Ko'rish mumkinki, o'zbek tilidagi minimal gap uchun M.Qurbonova va M.Abuzalova [**WPm**]; D.Nabiyeva minimal gap uchun [**Ppm**] hamda so'z gaplar uchun [**Pm**]; O.Tojiyev minimal gaplar uchun [**P**] tarzida, D.Nabiyevaning keltirishicha, ayrim mualliflar [**Pm**] modelini kichik gap konstruksiyasi sifatida berishmoqda. Ushbu modellar xalqaro va milliy modellar aralashuvi natijasida hosil qilingan bo'lsa ham, tilshunos olim tomonidan xalqaro yoki milliy model atamasi ishlatilmaydi, universal model sifatida yaxlit beriladi.

Biz esa til egalarining nutqidagi minimal gaplarning umumlashma milliy modellari lingvomadaniy tamoyil asosida quyidagi ko'rinishda beramiz:

Predikativlikni o'zida aks ettirgan har qanday predikat minimal gapdir [8]. Demak, predikat tarkibida nol shaklda bo'lsa ham predikativlik mavjud. Bu cheksiz gaplar uchun shakliy umumlashtiruvchi belgini o'zida aks ettirgan $[P^3]$ milliy modelida belgilashga turtki bo'ladi. Bu yerda propozitsiya + predikat + predikativlik uchligi yuzaga chiqadi. Ushbu modeldan ot predikat $[P_{ot}^3]$ hamda fe'l predikat uchun $[P_f^3]$ milliy modelini belgilash mumkin. So'z-gaplar esa propozitsiya + predikativlik sxemasida tuzilgan $[P^2]$ modelida beriladi. Ushbu milliy modellarni, xuddi, $[Wpm]$ kabi lisoniy-sintaktik qolipning eng yuksal umumiyligi-invarinanti, nutqiy hodisa sifatidagi gaplarning grammatik va struktur xususiyatlarini mujassamlashtirgan mavhum qurilma sifatida e'tirof etish mumkin. Shuningdek, o'zbek tilidagi minimal gaplarning $[Kk_{hukm}]$ milliy modelini ham keltiramiz. Bu yerda, $[Kk]$ – kesim va kesimlik kategoriyalarini ifoda etadi.

O'zbek tilida minimal gaplar umumiyligi uchun mana shunday bir qancha modellarning berilishi "model yagona nusxada beriladi", degan fikrning inkor etilishini taqozo qiladi va aksincha, "model nisbiy xarakterga ega, u bevosita kuzatishda berilgan ma'lumotlarni qo'shimcha belgilaridan soqit qilish va eng muhim belgilarini tadqiqotchi yondashuviga ko'ra umumlashtirish asosida ideallashtirilgan fikriy qurilmaning invariantidir", degan nazariyaga tayanishga olib keladi.

Shu ma'noda gap konstruksiyalari formal mantiq hamda dialektik mantiq asosida ishlab chiqiladi. Formal mantiq qonun-qoidalari asosida ishlab chiqilgan subyekt + predikat tuzilmasidagi $[S + P]$ modelining nutq qurshovi uning quyi sath birliklarining umumlashmasi ekanligini yaqqol aks ettiradi. Dialektik mantiq qoidalari asosida ishlab chiqilgan va ko'pchilik tilshunolar tomonidan e'tirof etilgan $[Wpm]$ modelida quyi birliklar kombinatsiyasini aniqlash birmuncha murakkab. Chunki, formal mantiqqa ko'ra subyekt + predikat formulasi asosida ishlab

chiqilgan modellar A.Tenerning ikki cho'qqili nazariyasi asosida tarkibli gaplarni o'z ichiga oladi. Vaholanki, nutqda A.Tenerning bir cho'qqili nazariyasiga asoslangan bir tarkibli gaplar ham faol qo'llanadi va ular M.Qurbonova va M.Abuzalovaga ko'ra $[WP_m]$; D.Nabiyevaga ko'ra $[Ppm]$ va $[Pm]$; O.Tojiyevga ko'ra $[P_NW]$ va $[P_VW]$ modellari hamda bizning tadqiqimizga ko'ra propozitsiya + predikat + predikativlik uchligidan tuzilgan $[P^3]$ hamda propozitsiya + predikativlik ikkiligidan tuzilgan $[P^2]$ milliy modellari umumlashtiriladi.

O'zbek tilida formal mantiq qonun-qoidalari asosida ishlab chiqilgan minimal soddaga gaplar milliy modelini $[E \rightarrow K]$, to'ldiruvchilar bilan kengaytirilgan gaplar milliy modelini esa $[E + T \rightarrow K]$ ko'rinishida ifodalaymiz. Bu yerda E – ega, gapning subyekti, K – kesim, gapning predikatidir. Ega va kesim munosabati gapni tashkil etishi esa barchaga ma'lum. Gapning ikkinchi darajali bo'laklar bilan kengayishi turlicha bo'ladi. Masalan, Biz universitetga keldik, gapida hol kengaytiruvchi vazifasini bajarmoqda. Ushbu gapning milliy modeli $[E + H \rightarrow K]$ ko'rinishli bo'ladi. Ushbu konstruksiya tarkibiga millionlab gaplarni kiritish mumkin: Men uyga kelgim. U qishloqqa boradi. Sen uydan chiqdingmi? kabi. Yuqoridagi gaplarni tashkil etuvchi komponentlarning qaysi turkumga mansubligi, sintaktik birliklarning morfologik birliklar bilan munosabatini $[E_o + H_{ot} \rightarrow K_f]$ milliy modelida aks ettirish mumkin. Bu munosabat morfologiya va sintaksis hamkorligini ta'minlab, Charlz Friz aytganidek, gap muayyan so'z turkumlariga oid bo'lgan so'zlar zanjiri hisoblanishi va sintaktik abstraksiyalar morfologik abstraksiyalardan tuziladi degan xulosani keltirib chiqaradi.

Xulosa. O'zbek tilida minimal gapning milliy modeli til egalari nuqtidagi cheksiz gaplar uchun yadro konstruksiya sanaladi. Biroq u yagona nusxaga ega emas, balki nisbiy xarakterga ega. Demak, turli tillarda minimal gaplarning modeli o'sha tilning milliy xususiyatlarini e'tiborga olgan holda tadqiqotchi yondashuvi bilan turli shaklda bo'lishi mumkin.

ADABIYOTLAR

1. Abuzalova M.Q. O'zbek tilida soddaga gaplarning eng kichik qurilish qolipi va uning nutqda voqelanishi: Filol.fanlari nomzodi.diss.avtoref. – Toshkent, 1994.
2. Херрис З.С. Совместная встречаемость и трансформация в языковой структуре // Новое в лингвистике. Выпуск II. – М., 1962. – С. 627-628.; Компьютер лингвистики asoslari. – Toshkent: Akademnashr, 2011. – 160 bet. – B. 42.
3. https://studopedia.ru/6_11435_ponyatie-i-sostav-lingvisticheskogo-obespecheniya.html (saytga murojaat sanasi: 02.01.2021)
4. Nurmonov A., Iskandarova Sh. Tilshunoslik nazariyasi. – T.: Fan, 2008. – B. 140-141.
5. O'zbek tilining izohli lug'ati. G'afur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2023. – B. 215-216.
6. Pulatov A., Muhamedova S. Компьютер лингвистики. – Toshkent, 2011; Rahimov A. Компьютер лингвистики asoslari. – Toshkent, 2012. – B. 32.
7. Rahimov A. Компьютер лингвистики asoslari. – T.: Akademnashr, 2011. – 160 b.
8. Tojiyev O. O'zbek tilida ot asosli soddaga gaplarning mazmuniy va sintaktik tuzilishi. Monografiya. – Toshkent: "Book trade 2022" nashriyoti, 2023. 114 bet. – B. 30.
9. Абдухамид Нурмонов. Танланган асарлар. I жилд.
10. Дегтарёв В.И. Основы общей грамматики. Изд. Ростовского университета, 1973. – стр. 11.
11. Крилов Е.Ф. Теоритические проблемы моделирования языка. – Изд. КазГУ, 1989. – С. 17.
12. Курбонова М. Ўзбек тилида формал-функционал йўналиш ва сoddа гап қурилишининг талқини. Филол. Фанлари доктори.дисс.автореф. – Тошкент, 2001.
13. Набиева Д. Ўзбек тилининг турли сатҳларида умумийлик ва хусусийлик диалектикасининг намоён бўлиши. – Тошкент: "Шарқ" нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси, 2005. – 166 бет.
14. Нурмонов А.Н. Проблемы системного исследования синтаксиса узбекского языка. – Ташкент: Фан, 1982.
15. Теньер Л. Основы структурного синтаксиса. – М.: Прогресс, 1988. – С. 12.